

การเพิ่มพูนคริสตจักรกับน้ำพระทัย

ของพระเจ้า

ธีระ เจนพิริยประยูร

ก่อนจะพิจารณาถึงการเพิ่มพูนคริสตจักร เราควรทบทวนความหมายของคริสตจักรอีกครั้งหนึ่ง คริสตจักรหมายถึง กลุ่มคนที่พระเจ้าทรงเลือกสรรไว้แล้วให้เป็นประชากรของพระองค์ ประกอบด้วย คนที่เชื่อ และรับเอาองค์พระเยซูคริสต์เป็นพระผู้ช่วยให้รอดมา ชุมนุมกันเป็นประจำเพื่อนมัสการพระเจ้าและประกอบภารกิจที่พระเจ้าทรงมอบหมายให้ การเพิ่มพูนคริสตจักร จึงเกี่ยวข้องกับการนำคนมาเชื่อ และการเสริมสร้างเขาให้เจริญเติบโต เพื่อเขาจะสามารถนำคนอื่น ๆ ต่อ ๆ กันไป

ในบทนี้เราจะพิจารณากันถึง การเพิ่มพูนคริสตจักรตามที่สอนไว้ในพระคัมภีร์และลักษณะต่าง ๆ ของการเพิ่มพูนคริสตจักร

หนึ่งการเพิ่มพูนคริสตจักรในพระคัมภีร์

ก. คำสั่งเกี่ยวกับการสร้างสาวก

ในพระธรรม มัทธิว 16:18 พระเยซูตรัสว่า “เราจะสร้างคริสตจักรของเรา” เมื่อพระองค์ตรัสคำนี้ พระองค์ทรงเล็งเห็นถึงกลุ่มชนในทุกที่ทุกแห่งทั่วโลก ซึ่งพระองค์จะเรียกมาให้ความรอดและเป็นสาวกของพระองค์ ต่อมาหลังจากที่พระองค์ได้คืนพระชนม์ และก่อนที่จะเสด็จกลับสู่สวรรค์ พระองค์ได้ทรงสำแดงถึงแผนการของพระองค์ในการตั้งคริสตจักรของพระองค์ขึ้น พระองค์ตรัสสั่งว่า

“เหตุฉะนั้น เจ้าทั้งหลายจงออกไปสั่งสอนชนทุกชาติ ให้เป็นสาวกของเรา ให้รับบัพติศมาในพระนามแห่งพระบิดา พระบุตรและพระวิญญาณบริสุทธิ์สอนเขาให้ถือรักษาสิ่งสารพัดซึ่งเราได้สั่งพวกเจ้าไว้ นี่แหละเราจะอยู่กับเจ้าทั้งหลายเสมอไปจนกว่าจะสิ้นยุค” (มัทธิว 28:18,20)

ตามหลักของไวยากรณ์ภาษากรีก คำซึ่งเป็นคำสั่งที่แท้จริงคือ “สอน... ให้เป็น สาวก” หรือ “ให้สร้างสาวก” นั้นหมายความว่า จุดศูนย์กลางแห่งคำสั่งของพระเยซูคริสต์ ได้แก่การสร้างสาวก และพระองค์ทรงให้หลักสำคัญสามประการในการสร้างสาวกด้วย คือ

1. การออกไป

2. การให้รับบัพติศมา

3. การสอน

การออกไป หมายถึงการนำข่าวประเสริฐของพระเยซูคริสต์ออกไปยังคนทั้งหลายที่ยังไม่ได้รับความรอด โดยการเป็นพยานประกาศ และวิธีต่าง ๆ ที่เหมาะสม

การให้บัพติศมา เป็นพิธีสำคัญผู้ซึ่งมีความประสงค์จะเชื่อในองค์พระเยซูคริสต์ เป็นโอกาสที่เขาจะสำแดงความเชื่อ และความจริงใจออกมาให้คนทั้งหลายเห็น เป็นการประกาศตนต่อที่สาธารณะถึงการตัดสินใจอย่างแน่นอนที่จะเป็นสาวกของพระเยซูคริสต์ ในการเป็นพยานและประกาศ เราจะต้องมีความตั้งใจไม่เพียงแต่นำเขาให้รับเชื่อเท่านั้นแต่จะต้องนำเขาจนกว่าเขาจะรับบัพติศมา

การสอน ได้แก่การนำผู้เชื่อให้เป็นสมาชิกของคริสตจักร ให้เขามีความสัมพันธ์กับพี่น้องคริสเตียนอื่น ๆ มีโอกาสศึกษาพระวจนะของพระเจ้าอย่างจริงจัง รับการฝึกฝนอบรมจนกระทั่งเป็นสมาชิกของคริสตจักรที่สามารถรับผิดชอบภารกิจต่าง ๆ และเพิ่มพูนตัวเองได้ โดยการออกไปเป็นพยาน นำคนให้เชื่อและรับบัพติศมา และนำเขาให้ศึกษาพระวจนะของพระเจ้าจนกว่าจะเป็นสาวกที่รู้จักรับผิดชอบและเพิ่มพูนตัวเองต่อไปตามลำดับเป็นแบบปฏิกิริยาลูกโซ่

โดยเหตุนี้การประกาศจะบรรลุผลสำเร็จอย่างแท้จริงไม่ได้ หากมิได้นำผู้ที่เชื่อเข้าไปในคริสตจักรท้องถิ่นให้มีความสัมพันธ์กับคริสเตียนอื่น ๆ¹ หรืออีกนัยหนึ่งการสร้างสาวกและการเพิ่มพูนสาวกจะต้องอาศัยคริสตจักร ยิ่งเพิ่มพูนคริสตจักรได้มากเพียงใดก็ยิ่งจะสามารถเพิ่มพูนสาวกได้มากเพียงนั้น

ข. ขอบเขตของการสร้างสาวก

ในพระมหากษัตริย์ของพระเยซูคริสต์เจ้า พระองค์ได้ตรัสสั่งให้นำ “ชนทุกชาติ” ให้เป็นสาวกของพระองค์ คำว่า “ชาติ” ในภาษากรีก คือ “เอธนา” คำนี้มีได้หมายถึงประเทศไทย ประเทศจีน หรือประเทศมาเลเซีย เป็นต้นแต่หมายถึงกลุ่มชน หรือ เผ่าพันธุ์ที่มีเชื้อชาติจนบรรพบุรุษประเพณีและภาษาเดียวกัน ในแต่ละชาติอาจประกอบด้วยกลุ่มชนหลายกลุ่ม หลายเผ่าพันธุ์หลายชนชั้น หลายวรรณะ² คำสั่งที่ว่า “จงออกไปสั่งสอนชนทุกชาติให้เป็นสาวกของเรา” จึงหมายถึงการประกาศกับคนในทุกกลุ่มทุกประเภท ทุกเผ่า ทุกภาษา และทุกประเทศทั่วโลกภารกิจในการสร้างสาวกจะยังไม่เสร็จสิ้นจนกว่าคนทุกจังหวัด ทุกอำเภอ ทุกตำบล ทุกหมู่บ้านและทุกครอบครัวในประเทศไทยและในประเทศทั่วโลกจะได้ยินข่าวประเสริฐของพระเยซูคริสต์เจ้า

¹ Gerber 1976:14

² Montgomery 1980:17,18

ในพระธรรมกิจการ ได้บันทึกคำสั่งของพระเยซูคริสต์อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นถึงขอบเขตการประกาศข่าวประเสริฐ พระองค์ตรัสว่า พวกสาวกจะต้องเป็นพยานฝ่ายพระองค์ “ในกรุงเยรูซาเล็ม ทั่วแคว้นยูดา แคว้นสะมาเรีย และจนถึงที่สุดปลายแผ่นดินโลก” (กิจการ 1:8)

ถ้าเราจะปฏิบัติตามพระมหาบัญชา และคำสั่งสอนของพระเยซูคริสต์ให้ครบถ้วน เราจะต้องคำนึงถึงคนจำนวนมากในประเศไทยที่ยังไม่รู้จักพระเจ้าและยิ่งกว่านั้นจะต้องคำนึงถึงมวลชนทั่วโลกด้วย ที่ยังไม่รู้จักพระองค์ คร.เดตัน ได้สำรวจประชากรทั่วโลก โดยแบ่งตามศาสนา ดังนี้

คริสเตียน

(คาทอลิกและโปรเตสแตนต์) 1 พันล้านคน

มุสลิม 700 ล้านคน

ฮินดู 600 ล้านคน

ลัทธิสมัยใหม่

เช่นคอมมิวนิสต์ 800 ล้านคน

ลัทธิศาสนาต่าง ๆ ของจีน 500 ล้านคน

พุทธ 275 ล้านคน

ลัทธิความเชื่อถือของคนพื้นเมือง 275 ล้านคน³

คริสเตียนทุกคนมีภาระหน้าที่ในการช่วยให้ข่าวประเสริฐของพระเยซูคริสต์ไปถึงมวลชนเหล่านี้

ค. การสร้างสาวกโดยการเพิ่มพูนคริสตจักร

ในหนังสือพระกิตติคุณ พระเยซูคริสต์ทรงสั่งให้พวกสาวกของพระองค์สร้างสาวกในทุกที่ทุกแห่งทั่วโลก พระธรรมกิจการได้บันทึกถึงภารกิจแห่งการสร้างสาวก ซึ่งพอจะสรุปสั้น ๆ เป็นตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

กิจการ 1: 15 พวกสาวก 120 คน ร่วมใจกันอธิษฐานที่ห้องชั้นบนในกรุงเยรูซาเล็ม

กิจการ 2: 41-42 คริสตจักรได้เกิดขึ้นในวันเพ็นเทคอสเตเปโตรเทศนามีคนเชื่อและรับศีลเพิ่มขึ้น 3,000 คน พวกเขาชุมนุมในที่แห่งเดียวกัน ศึกษาพระคัมภีร์ นมัสการสามัคคีธรรมอธิษฐาน ฯลฯ แล้วมี คนเชื่อเพิ่มขึ้นทุกวัน

กิจการ 4: 4 กล่าวถึงคนรับเชื่อเพิ่มขึ้นเป็น 5,000 คน หลังจากนั้นก็กล่าวถึงคนเชื่อเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก (กิจการ 5:14, 6:1,7)

³ Daton 1980:22

กิจการ 9:31 ตั้งแต่บทที่ 9 เป็นต้นไป ภาพของคริสตจักรก็เด่นชัดขึ้นตามลำดับ แทนที่บรรยายถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนคนก็กล่าวถึงการขยายตัวของคริสตจักรในท้องถิ่นต่าง ๆ (ดูกิจการ 16:5 ด้วย)

ครึ่งหลังของพระธรรมกิจการ กล่าวถึงการประกาศของเปาโลและคณะเมื่อพวกเขาไปประกาศที่ใดก็จะตั้งคริสตจักรและเลือกผู้ปกครองดูแลคริสตจักรที่นั่น สรุปแล้วภารกิจแห่งการสร้างสาวกนั้น เริ่มต้นโดยคริสตจักร (กิจการบทที่ 2) และดำเนินต่อ ๆ ไป โดยคริสตจักรเมื่อมีคริสตจักรเกิดขึ้นที่ใด การสร้างสาวกก็เป็นไปได้ในทันที

สองลักษณะต่าง ๆ ของการเพิ่มพูนคริสตจักร

คำว่า “เพิ่มพูนคริสตจักร” มีความหมายหลายอย่าง แต่พอสรุปเป็นลักษณะใหญ่ ได้สองประการ คือ 1. ในลักษณะของคริสตจักรท้องถิ่น 2. ในลักษณะของการขยายตัวออกไป

ก. ในลักษณะของคริสตจักรท้องถิ่น

หมายถึงการเพิ่มพูนของคริสตจักรเองในแต่ละแห่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับสามด้านด้วยกัน คือ 1.ด้านคุณภาพ 2.ด้านปริมาณ 3.ด้านผู้นำ⁴

1.ด้านคุณภาพ ได้แก่การเจริญเติบโตฝ่ายวิญญาณจิตหรือชีวิตส่วนตัวของสมาชิกภายในคริสตจักรทำให้สมาชิกก้าวหน้าเป็นผู้ใหญ่ในพระเยซูคริสต์มากยิ่งขึ้นตามลำดับ ทั้งทางด้านความรู้ในพระคัมภีร์ ความเชื่อไว้วางใจที่มีต่อพระเจ้า ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ และชีวิตที่เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น การเพิ่มพูนแบบนี้ เป็นการเพิ่มพูนภายในคริสตจักรซึ่งมีความสำคัญมากต่อการเพิ่มพูนด้านอื่น เพราะการเจริญก้าวหน้าทางด้านอื่น ๆ เป็นผลตามธรรมชาติของความเจริญเติบโตทางคุณภาพ คริสตจักรในพระธรรมกิจการเริ่มต้นโดยการเพิ่มพูนทางด้านคุณภาพ (กิจการบทที่ 2)

2. ด้านปริมาณ ได้แก่การเพิ่มเติมจำนวนผู้เชื่อหรือสมาชิกในคริสตจักรรวมทั้ง การขยายคริสตจักรออกไปด้วย ในพระธรรมกิจการเราเห็นคริสตจักรเพิ่มพูนทางด้านปริมาณอย่างรวดเร็วโดยเริ่มต้นจากผู้เชื่อ 120 คน เพิ่มขึ้น 3,000 คน และเป็น 5,000 คนตามลำดับ การเพิ่มพูนจำนวนสมาชิกอาจเพิ่มโดยสามทาง คือ

1. โดยทางครอบครัวของคริสเตียน ได้แก่การนำลูกหลานในครอบครัวมาเชื่อ
2. โดยการย้ายเข้ามาของคริสเตียนจากคริสตจักรอื่น และ
3. โดยการนำคนภายนอกให้เชื่อและเป็นสมาชิกของคริสตจักร⁵

⁴ Cointon 1975:15

⁵ Mc Gavran 1980:98

แต่บางคนอาจกล่าวว่า เราไม่จำเป็นต้องเอาใจใส่ทางด้านจำนวนคนมากนัก สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่านั้น คือ คุณภาพของคริสตจักร แม้คริสตจักรจะมีสมาชิกจำนวนน้อย แต่ถ้ามีคุณภาพดีก็ดีกว่าการมีสมาชิกมาก แต่ไม่ค่อยมีคุณภาพคำพูดเช่นนี้อาจหวนใจผู้นำคริสเตียนทั่วไปในประเทศไทยได้ดี เพราะการนำคนในประเทศไทยมาเชื่อไม่ง่ายเหมือนประเทศอื่น ๆ หลายประเทศ ในที่บางแห่งคริสเตียนพบความลำบากในการประกาศ คริสตจักรส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นคริสตจักรเล็กและเจริญเติบโตช้ามาก ผู้นำคริสเตียนจะต้องอดทนและรับใช้พระเจ้าด้วยความซื่อสัตย์ต่อ ๆ ไป แต่ถึงกระนั้นก็ตามการเจริญเติบโตทางด้านปริมาณก็ยังเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะพระเจ้าทรงต้องการให้มีคนเชื่อเพิ่มมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้น และการเพิ่มพูนทางด้านปริมาณเป็นการพิสูจน์อย่างหนึ่งของการเพิ่มพูนทางด้านคุณภาพ หากคริสตจักรเพิ่มขึ้นเป็นเวลาหลายปี โดยไม่มีคนเชื่อเพิ่มขึ้น หรือเพิ่มน้อยอย่างผิดสังเกต ทั้ง ๆ ที่คริสตจักรอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นมากคริสตจักรนั้นจะต้องสำรวจดูว่า มีอะไรที่ผิดปกติ ไปแล้วรีบหาทางแก้ไข

3. ด้านผู้นำ ได้แก่การเพิ่มพูนจำนวนสมาชิกที่สามารถรับผิดชอบภาระกิจและหน่วยงานต่าง ๆ ของคริสตจักร การบริหารอันทำให้คริสตจักรเพิ่มพูนทั้งปริมาณและคุณภาพ การเพิ่มพูนทางด้านนี้ เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบของคริสตจักร การบริหารการฝึกผู้นำ งานแผนกต่าง ๆ เช่น งานรวีวารศึกษา งานอนุชน งานสตรี งานประกาศ เป็นต้น เราน่าจะถามว่าตั้งแต่คริสตจักรของเราตั้งขึ้นมาคริสตจักรได้ผลิตผู้นำกี่คน มีกี่คนได้ถวายตัวรับใช้พระเจ้าอย่างจริงจังในคริสตจักร มีใครบ้างหรือไม่ที่ถวายตัวไปเรียนพระคริสตธรรมและรับใช้พระเจ้าเต็มเวลา งานแผนกรวีฯ อนุชนสตรี กองประกาศ มีผู้รับผิดชอบอย่างไรบ้าง

คริสตจักรที่สนใจในการเพิ่มพูนจะต้องเอาใจใส่การเจริญเติบโตทั้งสามด้านนี้ จึงจะเรียกว่าเป็นการเพิ่มพูนคริสตจักรที่สมบูรณ์แบบ

ข. ในลักษณะของการขยายคริสตจักรออกไป

ศาสตราจารย์เว็ทเนอร์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาคริสตจักร ได้อธิบายการเพิ่มพูนคริสตจักรในอีกแบบหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับขยายตัวของคริสตจักรออกไปข้างนอกไปใน 4 ระดับ คือ

1. การเติบโตภายใน
2. การขยายตัวสู่สังคมภายนอก
3. การตั้งคริสตจักรใหม่
4. การขยายตัวต่างแดน⁶

⁶ Wagner 1981:Section1:7

1. การเติบโตภายใน ได้แก่การช่วยให้สมาชิกภายในคริสตจักรเติบโตขึ้นฝ่ายวิญญาณจิต รวมทั้งการนำคนในคริสตจักรที่ยังไม่ได้เชื่อองค์พระเยซูคริสต์อย่างแท้จริงให้เชื่อในพระองค์

2. การขยายผู้สัจคม ได้แก่การออกไปเป็นพยานและประกาศต่อคนภายนอกคริสตจักรซึ่งอยู่ไม่ไกลจากคริสตจักรมากนักอาจจะภายในเมืองหรือหมู่บ้านที่คริสตจักรตั้งอยู่ และเขตใกล้เคียงแล้วนำคนที่เชื่อเข้าสู่คริสตจักรเป็นเหตุทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้น

3. การตั้งคริสตจักรใหม่ ได้แก่การออกไปประกาศในสถานที่ใหม่ อาจจะไกลหรือใกล้ คริสตจักรก็ได้แต่ยังคงประกาศต่อคนที่พูดภาษาเดียวกัน และมีขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน โดยผู้ประกาศไม่ต้องมีการปรับตัวทางด้านธรรมเนียมประเพณีมากนัก แล้วตั้งคริสตจักรใหม่ขึ้นที่นั่นเช่น คริสตจักรในเมืองขอนแก่นไปประกาศที่อำเภอบ้านไผ่ หรือคริสตจักรไทยในกรุงเทพฯ ไปประกาศและตั้งคริสตจักรใหม่ท่ามกลางคนไทยที่จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

4. การขยายตัวผู้ต่างแดน ได้แก่การออกไปประกาศและตั้งคริสตจักรใหม่ในหมู่ชนซึ่งมีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา และเชื้อชาติต่างกัน อาจจะเป็นกลุ่มชนภายในประเทศเช่น คนไทยประกาศต่อชาวเขา เผ่าม้ง เมี่ยน เข้าเป็นต้น หรือภายนอกประเทศ เช่น ชาวยุโรปหรืออเมริกันที่ส่งมิชชันนารีเข้ามาในประเทศไทย เป็นการประกาศที่ต้องข้ามวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนคริสตจักรที่ยากที่สุดเพราะต้องข้ามอุปสรรคหลายอย่าง และต้องปรับตัวหลายด้าน

การเพิ่มพูนคริสตจักรโดยการขยายตัวทั้ง 4 ระดับนี้มีส่วนสัมพันธ์กับคำสั่งของพระเยซูคริสต์เจ้า ใน กิจการ 1: 8 ที่พระองค์ได้ทรงสั่งให้เป็นพยานที่

1. เยรูซาเล็ม (ที่ใกล้ที่สุด)
2. ที่ยูดา (ที่ไกลออกไปเล็กน้อย)
3. ที่สะมาเรีย (ที่ไกลยิ่งขึ้น) และ
4. ที่สุดปลายแผ่นดินโลก (ที่ไกลที่สุด)

คริสตจักรที่นับว่าเพิ่มพูนอย่างเต็มที่ หรือเติบโตที่สุดคือคริสตจักรที่ขยายตัวถึงขั้นที่ 4 ได้แก่การเป็นพยานหรือประกาศถึงที่สุดปลายแผ่นดินโลก สามารถส่งคนหรือมิชชันนารีของตนเองออกไปประกาศในแดนไกล หรือมีส่วนใกล้ชิดในการประกาศต่อคนในวัฒนธรรมที่ต่างกัน ที่เป็นการเพิ่มพูนคริสตจักรในพระธรรมกิจการ

ใน 150 ปีแห่งประวัติศาสตร์ คริสตจักรไทยไม่ค่อยมีบทบาทในการขยายตัวออกไปต่างถิ่นหรือต่างแดน การตั้งคริสตจักรใหม่ยังต้องพึ่งมิชชันนารีเป็นส่วนใหญ่ คริสตจักรมีแต่รับมิชชันนารีเข้ามา ไม่ค่อยมีการส่งมิชชันนารีออกไป คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่ในประเทศไทยอาจยังไม่พร้อมที่จะส่งมิชชันนารีออกไป แต่มีหลายคริสตจักรที่น่าจะมีกำลังทำได้ ถ้าหลาย ๆ คริสตจักรรวมกันก็จะมีพลัง

เพิ่มขึ้น และถ้าหากยังไม่สามารถส่งมิชชันนารีไปต่างประเทศ คริสตจักรไทยก็จะเริ่มต้นโดยการส่งมิชชันนารีไปยังท้องที่ต่าง ๆ ภายในประเทศก่อน เช่น ตามชนบทท่ามกลางชาวเขา และในท้องที่ซึ่งยังไม่มีคริสตจักร เพราะนี่เป็นน้ำพระทัยของพระเจ้าที่คริสตจักรของพระองค์จะเพิ่มพูนขึ้นในทุกที่ทุกแห่ง

คำถามสำหรับบททวนและอภิปราย

1. จากพระมหาบัญชาของพระเยซูคริสต์ในพระธรรมมัทธิว 28:19,20 พระองค์ได้ทรงวางหลักหรือวิธีการอย่างไรในการเพิ่มพูนคริสตจักร?
2. ทำไมคริสตจักรจึงเป็นศูนย์กลางสำคัญในการสร้างสาวก?
3. คริสตจักรไทยควรมีส่วนอะไรบ้างในการช่วยให้ประชากรโลกอีก $\frac{3}{4}$ ได้รู้จักพระเจ้า?
4. การเพิ่มพูนทั้งสามด้านของคริสตจักร ได้แก่คุณภาพปริมาณ และผู้นำ ทั้งสามด้านนี้เกี่ยวข้องกับซึ่งกันและกันอย่างไร?
5. ทั้งสามด้านที่กล่าวมาแล้วนี้ ท่านรู้สึกว่าการเดินทางไหนมากที่สุดและอ่อนทางด้านไหนมากที่สุด?
6. การเพิ่มพูนที่เกี่ยวข้องกับการขยายคริสตจักรออกไป มีลักษณะอย่างไร? โปรดอธิบายทั้ง 4 ระดับ
7. ในการขยายตัวของคริสตจักรทั้ง 4 ระดับนี้ คริสตจักรของท่านอยู่ในระดับไหน คริสตจักรควรจะปรับปรุงอย่างไร?
8. ท่านคิดว่าถึงเวลาแล้วยังที่คริสตจักรไทยจะนึกถึงการประกาศต่อคนในต่างวัฒนธรรม และต่างแดนหรือไม่?

ที่มา : พระคริสตธรรมประทีป สหกิจคริสเตียนแห่งประเทศไทย, ปีที่ 44 ฉบับที่ 235 พฤศจิกายน – ธันวาคม 1993, หน้า 13-18.